

EESTI MAAÜLIKOOI RAAMATUKOGU

2013. AASTA ARUANNE

Eesti Maaülikooli raamatukogu on Eesti Maaülikooli tugistruktuuri üksus, mille põhiülesandeks on ülikooli õppe-, teadus- ja arendustegevuse informatsiooniga varustamine, säilitamine ja kättesaadavaks tegemine, avaliku raamatukogu- ja infoteenuse osutamine, e-raamatukogu arendamine ning innovaatilise töö- ja kultuurikeskkonna loomine.

Haridus- ja Teadusministri 3. augusti 2011.a käskkirja nr 623 alusel on EMÜ raamatukogu ka aastateks 2012 – 2016 nimetatud teadusraamatukoguks.

2013. aasta oli arenguid ettevalmistav aasta.

Valmis e-kursus "Sissejuhatav kursus: infootsingud ja andmebaaside kasutamine" ja kodulehe uus kujundus, loodi ruumide elektrooniline broneerimissüsteem, toimus raamatukogu dokumentide uuendamine, hindasime riske ja klienditeeninduse taset. Institutsionaalse akrediteerimise ja arenguseminaride käigus on selgunud, et ülikooli personal hindab raamatukogu tööd väga kõrgelt. Ainsana tuuakse esile raamatukogu vähest lahtiolekuaega. Nüüd avasime raamatukogu ka laupäeval ja pikendasime lahtiolekut tööpäeviti ühe tunni võrra.

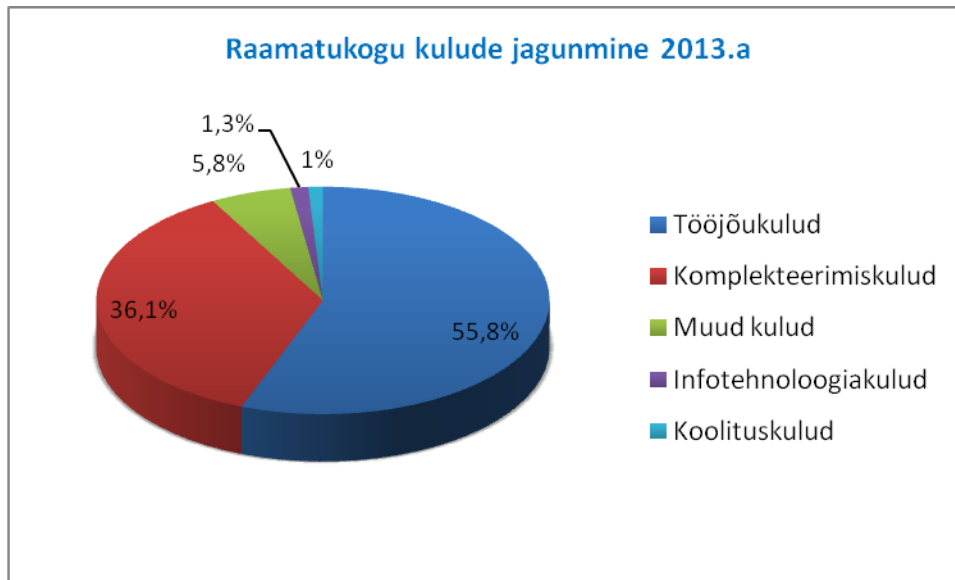
2013. aastat kokku võttes saame tehtuga rahul olla. Meie ees seisnud ülesanded väljusid tavapärase raamatukogundusliku tegevuse raamidest. Nende ülesannete lahendamine loob eeldused arendustegevuste jätkamiseks ka 2014. aastal.

1. EELARVE JA RAHASTAMINE.

Raamatukogu eelarves on väga suur osa lisaks Eesti Maaülikooli poolt eraldatud vahenditele Haridus- ja Teadusministeeriumi kaudu „E-teadusinfo“ programmi raames teavikute ostmiseks ja tegevuskuludeks määratud rahal. Haridus- ja Teadusministeeriumi rahaeraldised aitavad raamatukogul tagada teadusinformatsiooni hankimisel järjepidevuse.

2013. a raamatukogu eelarveks kujunes 337,8 tuh eurot, sellest:

- ülikooli üldfondist 165,8 tuh eurot
- Haridus- ja Teadusministeeriumilt teadusteavikute ostuks 93,8 tuh eurot
- Haridus- ja Teadusministeeriumilt tegevuskuludeks 76,5 tuh eurot
- tulud tasulistest teenustest 1,7 tuh eurot

Tulud ja kulud 2010.-2013. a (tuhat eurot)

	2010	2011	2012	2013
Tulud kokku (tuh eurot)	346,4	345,3	396,3	337,8
ülikooli eraldised	180,4	168,7	209,5	165,8
HTM teavikutele	89,5	96,7	106,0	93,8
HTM tegevuskulu	76,5	76,5	76,5	76,5
tulud tasulistest teenustest	9,2	3,4	4,3	1,7
Kulud kokku (tuh eurot)	346,4	311,1	396,3	337,8
Jooksevkulud sh,	343,5	308,7	395,1	334,6
- tööjõukulud	169,6	173,5	184,4	188,6
- koolituskulud	1,1	1,1	5,4	3,5
- komplekteerimiskulud	144,9	109,7	144,7	121,9
- infotehnoloogiakulud	4,6	1,7	2,0	1,1
- muud kulud	23,3	22,7	58,6	19,5
Investeeringud infotehnoloogiasse	2,9	2,4	1,2	3,2

2013. aastal vähenes raamatukogu eelarve 58,5 tuh euro võrra. 2012. aastaga võrreldes tööjõukulud suurenesid 4,2 tuh euro võrra, ehk 2,3%. Komplekteerimissumma vähenes 22,8 tuh euro võrra (18,7%), moodustades raamatukogu eelarvest 36,1% (2012. aastal 36,5%).

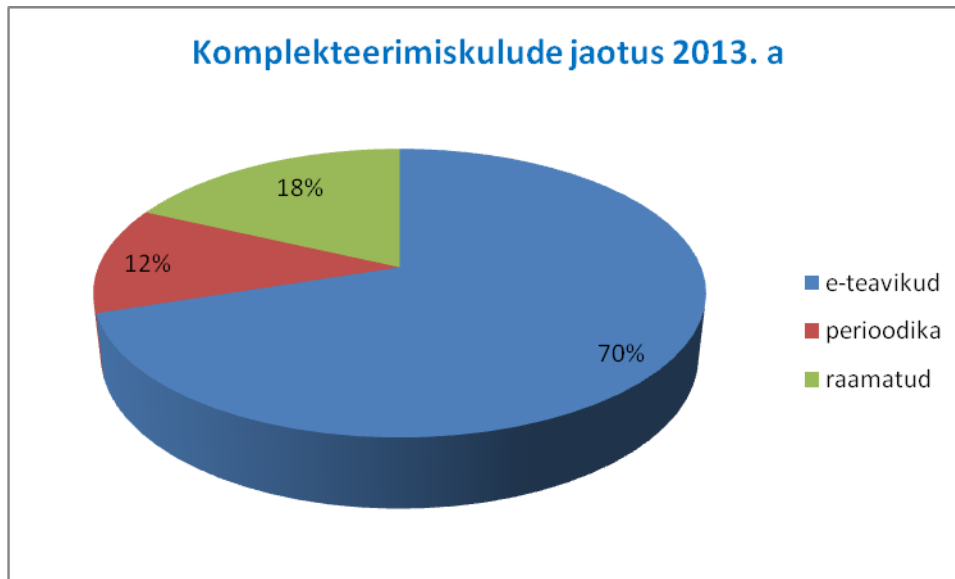
2. KOGUDE ARENDAMINE JA KIRJELDAMINE

Raamatukogu komplekteerimise suunaks on põllu- ja metsamajanduse, loomakasvatuse, veterinaarmeditsiini, maaelu ja maamajanduse, toiduteaduste, bioloogilise mitmekesisuse, keskkonnakaitse, taastuvate loodusressursside ning keskkonnasäästlike tehnoloogiatega seotud valdkondade alane informatsioon.

2013. aastal rahastati „E-teadusinfo“ programmi raames ELNET Konsortsiumi kaudu teadusraamatukogude e-ressursside ühishanget kokku ligikaudu kahe miljoni euro ulatuses, mis tagas ühistellimuste järjepidevuse. Alates järgmisest aastast finantseerib e-ressursside ühishanget taas Haridus- ja Teadusministeerium riigieelarve vahenditest.

Lisaks raamatukogu eelarve vahenditele (28,1 tuh €) saime Haridus- ja Teadusministeeriumilt teadusteavikute ostuks 93,8 tuh €.

Raamatukogu komplekteerimissummadest (121,9 tuh €) moodustab kõige olulisema osa e-teavikute hange 85,3 tuh eur (2012. aastal -87,3 tuh eur), raamatuid osteti 22 tuh euro (2012.a -40,1 tuh) ja jadaväljaandeid telliti 14,6 tuh euro (2012.a – 17,2 tuh) eest.

Eesti Maaülikooli teadus- ja arendustöök on väga oluline elektroonilise teadusinformatsiooni olemasolu. Vaatamata eelarve kahanemisele suutsime säilitada järjepideva e-teavikute hankimise. EMÜ raamatukogu suudab kindlustada oma ülikooli e-infoga ainult ühishangete abil.

E-ressurssidele kulutati 85,3 tuh eurot, ehk 70% teavikute summast. Enamus andmebaasidest soetati ühisostudena koos teiste Eesti ülikoolidega programmi „E-teadusinfo“ raames. Programmi abikõlbulikkuse perioodiks oli määratud 1. jaanuar 2009

kuni 31. detsember 2013. Sellel ajavahemikul kaeti teadusandmebaaside rahastamine 95% ulatuses struktuuritoetuste fondist ning raamatukogu omafinantseering oli 5%. Lisaks e-teavikute ühishankele ostis raamatukogu ka põllumajandusliku suunitlusega referaatandmebaasi *CAB*, digitaalsete ressursside kasutamist ja haldamist hõlbustava e-ajakirjade otsinguportaali *EBSCO A-to-Z* ning veebipõhise viidete kogumise, haldamise ja jagamise tarkvara *RefWorks* kasutusõigused. 2013. a lõpuks oli raamatukogu vahendusel loodud juurdepääs 17 sidusandmebaasile, mis sisaldasid ca 16 000 teadusajakirja täisteksti või referaati, hulgaliselt teatmeteoseid ning maailma juhtivate teaduskirjastuste monograafiate elektroonilisi versioone. Kasutajatele pakutakse ka kahte e-raamatute andmebaasi (Ebrary ja ScienceDirect platvormil Elsevier e-raamatute seeriad). Kahjuks ei vasta üle kolmandiku andmebaaside sisust Maaülikooli profiilile, kuid on kättesaadav tarnijate paketi kaupa müügipoliitika tõttu.

Raamatukogu poolt hangitud andmebaasides tehti 123 447 otsingut ja laaditi alla 76 208 sisuüksust. 2013.a. andmebaaside kasutusstatistikat võimaldasid vaadata järgmised baasid (allalaaditud artiklite arv, st loeti, salvestati või tehti väljatrükk):

Blackwell Synergy	19487 artiklit
JSTOR/Biological Science Collection	12744 artiklit
EBSCO andmebaasid	32188 artiklit
SpringerLink	2552 artiklit
Wiley Interscience	1758 artiklit
ScienceDirect	9686 artiklit

Kokku: 76 208 artiklit (2012. a - 75 412; 2011. a - 25 502)

Ülikooli arvutivõrgus tehti kättesaadavaks ka Cambridge University Press e-raamatute kollektsiooni tutvumisversioon ning terveks aastaks vene teaduslik arhiiv-andmebaas Polpred. Vene andmebaasi vastu näidati üles väga vähest huvi, sest selles sisalduvad artiklid on kättesaadavad ka teistes EMÜ raamatukogu poolt vahendatavates andmebaasides. Kahjuks on kirjastuste e-raamatute pakkumised endiselt valdavalt temaatilised ja paindlike ostuvõimaluste puudumise tõttu on raamatukogu siiani pidanud otsustama hoopis paberandja kasuks. Eesti e-raamatu turul pole muutusi toimunud – eesti e-raamatud on mõeldud vaid erakasutajatele.

Eestis ilmunud e-teavikutest on raamatukogu kasutuses Äripäeva Käsiraamatute täisteksti andmebaas ja TEA kirjastuse entsüklopeediad, ajalehed Postimees+ , Eesti Ekspress, Eesti Päevaleht, Maaleht ja teiste ajalehtede digilehed.

Instituutide hinnangul on olulisematele andmebaasidele juurdepääs olemas.

Perioodikast telliti järgmiseks, 2014. aastaks 11 nimetust ajalehti ja 143 ajakirja.

2014. aastaks telliti 84 välismaist teadusajakirja ja jätkväljaannet:

35 nim. paberandjal	(2013.a. – 42; 2012.a. – 45)
23 nim. online-versioonis	(2013.a. – 21; 2012.a. – 23)
13 nim. nii paberandjal kui online	(2013.a. – 20; 2012.a. – 16)

Loobusime ajakirjadest, millele oli juurdepääs andmebaaside kaudu olemas. Uuriti põhjalikult ajakirjade kasutust ning koostöös instituutide esindajatega sai loobuda

paberväljaannetest, mille kasutusstatistika oli tunduvalt langenud või olid instituutidele ebaolulised.

Peamine võõrkeelse perioodika tellimuste vahendaja oli EBSCO. Venekeelsete ajakirjade tellimusi vahendab LM Information Delivery (Soome). Eestikeelse perioodika tellimisel kasutati enim Eesti Posti ja Express Post AS vahendusteenuseid, kuid aina enam jälgiti ka ajakirjade kirjastuste sooduspakkumisi.

Raamatuid osteti kokku 22 tuh euro eest (2012. a – 40,1 tuh; 2011. a – 19,3 tuh), nendest teadusteavikuid 16,8 tuh eur (2012.a – 30,6 tuh; 2011.a – 16,5 tuh eur), e 76,3%. Raamatuid osteti 725 eks ja annetati 361 eks. Põhimõtteliseks küsimuseks kogude kujundamisel ja kulutuste planeerimisel on e-teaviku ja trükiteaviku osakaalu määramine. Senini on trükiteavikute osatähtsus ostetava informatsiooni koguhulgas säilitanud oma olulisuse. Eelmisel, 2012. aastal osteti instituutide soovil raamatuid tunduvalt rohkem, kui varasematel aastatel, käesoleval aastal laekus see-eest soove poole vähem.

Kasutuskogu 2013											
	Teavik	Ühik	Teavikute arv aasta algul	Juurde-tulek kokku	ost	vahe-tus	anne-tus	sund-eks.	muu	Kustu-tatud	KOKKU
a	Raamatud	köide	264 458	1184	725		361	98		4792	260 850
b	Jadaväljaanded kokku	arvestusüksus	28 413	280	193		0		87	28	28 665
b1	ajakirjad	aastakomplekt	9 964	143	143					14	10 093
b2	ajalehed	aastakomplekt	118	13	13					8	123
b3	jätkväljaanded	eksemplar	18 331	124	30	7			87	6	18 449
c	käsikirjad	eksemplar	3 972	16			16				3 988
d	Kaarditeavikuid		184	0							184
a-d	Kokku paberkandjal	arvestusüksus	297 027	1480	911	7	377	98	87	4820	293 687

Raamatuostud jagunesid valdkonniti (UDK jaotuse põhjal):

	UDK	tuh eur	%
Filosoofia, sotsiaalteadus	1;3	0	0
Loodusteadus	5;57	4,1	18,6
Majandus	33	1,7	7,7
Tehnika	6	4,6	20,9
Arstiteadus	61	0	0
Veterinaaria	619	3,7	16,8
Põllumajandus	63	1,5	6,8
Metsandus	63-4	1,4	6,4
Loomakasvatus	636	0,7	3,2
Toit, liha	664	0,7	3,2
Muu	01,06,4,7,8,91	3,4	15,5
Sõnaraamatud, entsüklopeediad		0,2	0,9

Elektronkataloogis ESTER kajastub aruandeaasta lõpuks 45% kasutuskogu teavikutest ehk 126 810 eksemplarikirjet (2012.a – 123 579; 2011.a – 118 378). Jooksvalt bibliografeeriti kõik uued ja rekataloogiti laenutatavad teavikud. Kasutuskogust on e-kataloogi sisestatud kõik eestikeelsed trükised, jätkati nii vene kui ka võõrkeelsete raamatute ja teadustööde fondide sisestamist. ESTERisse lisandus aasta jooksul 3 231 kirjet (2012.a – 5 201; 2011.a – 10 975), neist 1 480 uut teavikut ja 1 751 retrokirjet (2012. aasta näitajad vastavalt 1 226 uut ja 3 975 retrot; 2011. aastal vastavalt 1 569 uut ja 9 406 retrot). Kõik kirjeldatakse *de visu*. Uute raamatute puhul teeb raamatukirje otsast lõpuni valmis üks inimene, k.a liigitab ja märksõnastab. Retrokirjete puhul on võimalus kirje tegemine jaotada mitme töötaja vahel. Märksõnastamisel kaasatakse ka bibliograafia osakonna töötajaid. Rekataloogimise tempo on tunduvalt aeglustunud, sest sisestamisel on nüüd võõr- ja venekeelsed fondid, keerukam neist venekeelsete teadustööde-separaatide fond (D-fond). Nende kirjete tegemine nõuab suuremat professionaalsust ja ei võimalda kõigil töötajatel enam projektis osaleda.

FAO (Food and Agriculture Organization of the United Nations) deporaamatukoguna saame FAO trükiseid, mis samuti sisestatakse elektronandmebaasi. FAO trükiseid on arvele võetud 1427.

Kogud täienesid ka vahetuse ja annetuste teel saadud väljaannetega. Trükiste vahetuspartnereid on järjest vähemaks jäänud: 10-lt partnerilt saadi 10 jätkväljaannet. Annetati 361 raamatut ja 16 käsikirjalist tööd.

Kuigi Eesti Maaülikooli raamatukogu ei ole arhiivraamatukogu, säilitatakse meil valikuliselt trükiseid kogus, mida on tinglikult nimetatud arhiivkoguks. Sellesse kogusse pannakse

- üks eksemplar raamatukokku saabunud Eestis ilmunud trükistest, mis on Eesti Maaülikooli tegevusvaldkondadega seotud (põllumajandus, veterinaaria, loomakasvatus, metsandus, tehnika, majandus, keskkonnakaitse jne)
- üks eksemplar igast Eesti Maaülikooli trükisest

Arhiivkogu täiendatakse esmajoonelise sundeksemplarina saadud trükistega. Raamatukogu saab Eesti trükitoodangu osalist, põllumajandusalast sundeksemplari.

Teadustööde kogusse lisandus 2013. aasta jooksul 16 tööd paber kandjal. Nii oli aasta lõpuks selles kogus 3988 käsikirjalist teadustööd – Eesti Maaülikoolis või Eesti Maaülikooli töötaja poolt mujal kaitstud magistri- või doktoriväitekirja.

Eesti Maaülikooli rektor korralduse kohaselt peavad kõik ülikooli struktuuriüksused oma hangitud raamatud tooma raamatukokku arvelevõtmiseks ja kirjete sisestamiseks e-kataloogi ESTER. Selle tööga tegeleb raamatukogus üks töötaja, kes on ühtlasi ka referendi ülesannetes. 2013. aastal sisestati e-kataloogi struktuuriüksuste raamatuid 124.

Aasta läbi toimus kogude korrastamine ja puhastamine. Ka avakogus muudeti mõnede teemakogude asukohta, tehes paigutust loogilisemaks ja lugejate huvidele vastavamaks, ka uuemat ilukirjandust hakati eksponeerima avariilil. Rekataloogimise käigus korrastati ja puhastati töös olevaid fonde. Fondide funktsionaalse retrospektiivse analüüsi tulemusena paigutati ümber võõrkeelne perioodika. Sorteeriti struktuuriüksuste ja

eraisikute poolt annetatud trükiseid ning koostati arvele võtmiseks või rekataloogimisele minevate trükiste pingerida. Läbitöötamata kogusid on veel palju – suurem osa venekeelsest fondist, autoreferaadid ja annetuste teel saanud trükised.

Kogude korrastamise käigus sorteeriti välja ka parandamisele minevad trükised ja viidi avakogust kinnisesse hoidlasse haruldased trükised. Kogudest kustutati 4 792 raamatut – üleliigsed eksemplarid, füüsiliselt lagunenu, sisult vananenud venekeelne kirjandus ja perioodika. Eesti Maaülikooli raamatukogu säilitab 6 nimetust Eesti ajalehti:

1. Maaleht
2. Postimees
3. Äripäev
4. Eesti Põllumajanduse Akadeemia
5. Eesti Põllumajandusülikool
6. Eesti Maaülikool

Ülejäänud ajalehtede aastakäigud kustutati, jättes alles vaid jooksva ning eelmise aasta ajalehed. Kokku kustutati 8 ajalehede ja 14 ajakirjade aastakäiku. Jätkväljaandeid kustutati vaid 6, sest 2010. aastal toimus jätkväljaannete inventuur, mille käigus fond puhastati.

Trükiseid parandati kohapealsete vahenditega 12 raamatut, 51 brošüüri lasti ümber köita spiraalköitesse.

Vastavalt raamatukogudevahelisele tööjaotusele sisestati artiklite ühisandmebaasi ISE (IndexScriptorumEstoniae) 2091 kirjet. Raamatukogu bibliograafiaosakond sisestab ja märksõnastab ISEsse artikleid 29-st väljaandest: 11-st põllumajanduslikust ajakirjast, 4-st aastaraamatust ja 16-st teadustööde kogumikust, lisaks veel erialased teadus- ja konverentsikogumikud.

2013. aastal oli bibliograafiatöös tähtis artiklite andmebaasi ISE jätkuv korrastamine. Andmebaasi konverteeritakse Eesti raamatukogudes loodud erinevaid andmebaase. Sellest tulenevalt on andmebaasis dublettkirjeid, ka meie raamatukogu valdkonnas. EMÜ raamatukogu on teemabaasi – põllumajandus – haldaja. 2013. a jooksul jätkati dublettide kustutamist, samuti korrastati meie raamatukogu teemavaldkondade piires autorite nimekujud, vajadusel koostati normikirje.

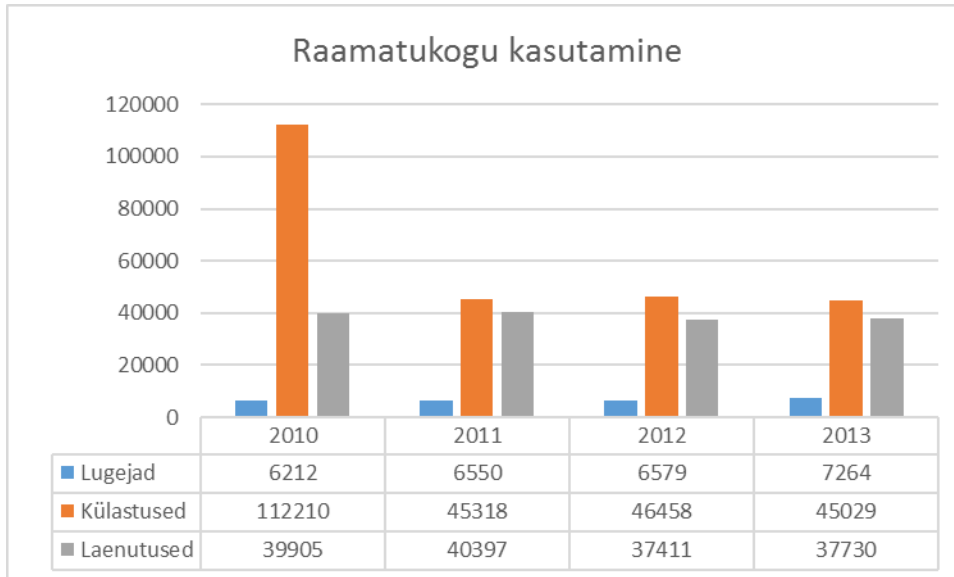
EMÜ raamatukogu kataloogijad sisestavad uute trükiste kõrval ka kogudes olevaid teavikuid e-kataloogi. Sellesse on kaasatud ka bibliograafid. 2013. a märksõnastasid bibliograafiaosakonna töötajad rekataloogimisprojektide raames autoreferaate ja teadusartikleid (separaate).

Raamatukogus vastati 2013. a kokku 1013 infopäringule (sh 407 elektrooniliselt).

Bibliograafiaosakonna vastutusalasse kuulub ka raamatukogu kodulehe haldamine ja korrastamine, uudisterubriigi täiendamine.

3. RAAMATUKOGU- JA INFOTEENUSED

Aruandeaasta lõpuks oli raamatukogul 7264 registreeritud kasutajat (2012.a – 6579; 2011.a – 6550; 2010. a – 6212), neist väljastpoolt Eesti Maaülikooli 943 ehk 13 % (2012. a – 12,4 %).

Lugejate arvu pidev suurenemine näitab, et raamatukogu on oma teenuste reklaamimisel ja maine kujundamisel teinud head tööd. Vaatamata sellele, et asume linna ääres, paikneme keset ülikoolilinnakut. Tänu paindlikkusele ja lugejate soovide arvestamisele on meid omaks võtnud nii ülikooli liikmed, kui lugejad väljastpoolt. Raamatukogu on püüdnud igati oma teenuseid ja võimalusi reklaamida (infovoldikud, näituste jm. ürituste korraldamine ja reklaamimine). Raamatukogu kodulehel on alati värsket info andmebaaside katsetuste kohta, jooksvalt värskendame uudiskirjanduse osa, RVL-tellimiste vorm on mugav ja ka päringute osa toimib. Uudistes leiavad käsitlemist huvipakkuvad sündmused raamatukogus (näit. näitused, muudatused lahtiolekuaegades jne.). Ka ülikooli nädalainfos on raamatukogul oma koht ning ülikooli uudistelisi saab pidevalt postitusi lisada.

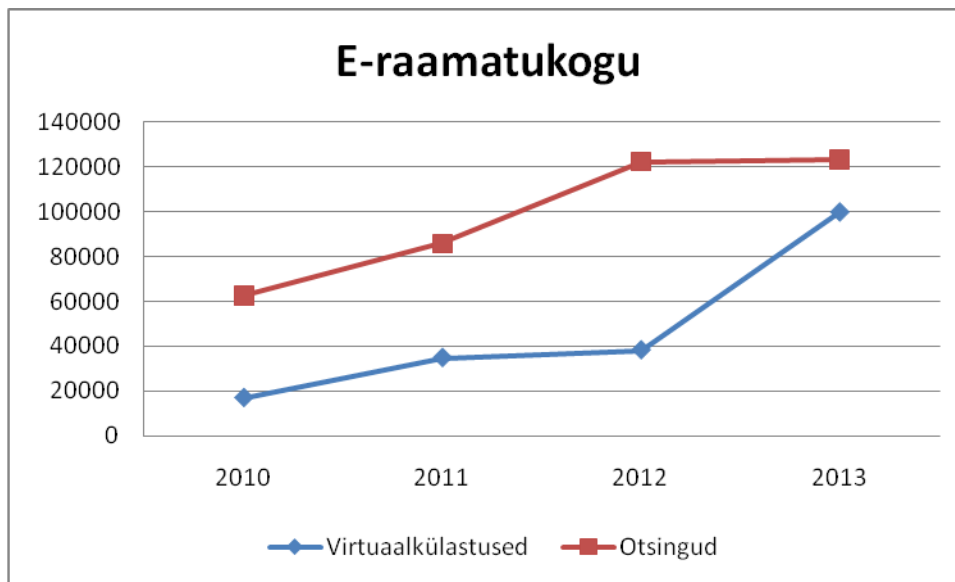
Raamatukogu teenuseid kohapeal (avariilulitel oleva perioodika kohalkasutus, arvutite kasutamine, paljundus- ja printimisteenused) on võimalik kasutada kõigil külastajatel, selleks ei pea olema raamatukogu registreeritud lugeja. Kõige laenutatakse teavikuid kõigile registreeritud kasutajatele. EMÜ raamatukogu lugejaks võivad registreerida end kõik.

Alates veebruarist pikendasime ka lahtiolekuaegasid. Nüüdsest oleme avatud tööpäeviti 1-2 tundi kauem, st kõik päevad kella 19ni. Oleme avatud ka laupäeviti 9st 14ni.

Laenutuste arv, mis eelmisel aastal oli vähenenud, suurenes pisut – 319 võrra. Laenutusi registreeriti kokku 37 730 (2012.a – 37 411; 2011. a – 40 397; 2010. a – 39 905). Kohalkasutuseks registreeritud teavikute arv suurenes tublisti: 2013.a – 1537; 2012. a – 706; 2011.a – 1130; 2010. a – 1044). Perioodika ja avakogust kasutatavate trükiste kohalkasutamist ei registreerita, kuid on näha, et üha enam on hakatud avahoidlat iseseisvalt kasutama. Kaasa aitas kindlasti ka uus veebipõhine seminari- ja individuaaltööruumide broneerimise süsteem.

Külastuste arv seevastu on taas vähenenud. 2013. a külastati raamatukogu 45 029 korral (2012.a – 46 458; 2011.a – 45 318; 2010.a – 56 105; 2009. a – 66 115; 2008. a – 52 713). See-eest on taaskord hüppeliselt suurenenud virtuaalkülastuste arv ning elektroonilisi teenuseid raamatukogu kodulehekülje vahendusel kasutatakse aktiivselt: 99 957 külastust (2012.a – 38 323; 2011.a – 34 891; 2010.a – 16 958).

2013.a oli otsingute arv kaugjuurdepääsuga andmebaasides 123 447 (2012.a – 122 331; 2011. a – 85 699; 2010.a – 62 336).

EMÜ liikmetele on raamatukogu vahendusel kättesaadavad 17 sidusandmebaasi ligikaudu 16 000 teadusajakirja täisteksti või referaadiga ning üle 14 000 e-raamatu.

Raamatukogu kodulehe kaudu on tehtud võimalikuks kasutada e-andmebaase, siseneda E-kataloogi ESTER, lugeda teadustööde täistekste ja kasutada muid e-teenuseid (päringud, RVL-tellimused).

Raamatukogu kodulehe külastusi oli 2013. aastal 99 957, ehk keskmiselt 273,8 külastust päevas. Külastatavus oli hooajaline: kõige madalam detsembris ja juunis-augustis. 72% külastajatest tuleb Eesti Maaülikooli *emu.ee* lehe kaudu. Põhiliselt sisenetakse avalehelt ja sealt enim valitud viited on:

Lahtiolekuajad – 14%

E-kataloog ESTER – 15%

Andmebaasid – 24 %

Laenutuse pikendamine – 7,2%

Uudised – 10%

Võib-olla on huvitav ka teadmine, et 2% küllastajatest valivad inglise keele.

Aasta jooksul laekus 1 142 infopäringut, neist kodulehe vahendusel vaid 47 korral. Leidumus- ja faktipäringute kõrval esitatakse veel küsimusi elektrooniliste teavikute kättesaadavuse ning andmebaaside kasutamise seotud probleemide kohta.

Raamatukogudevahelise laenutuse teenuse kasutajate ja teistest raamatukogudest tellitud trükiste arv on suurenemise teel: 2013.a – 150; 2012. a – 118; 2011. a – 75; 2010. a – 153 tellimust teistest raamatukogudest. Sidusrežiimis kättesaadavate elektrooniliste ajakirjade arvu kasvuga ja nende kasutamise suurenemisega ei ole kadunud artiklikoopiate tellimised, sest alati ei ole täistekstid saadaval, see-eest info kättesaadavus on paranenud. Uuemate erialaste teadusraamatute osas on raamatukogu suutnud enamuse teadlaste soove rahuldada ja raamatud kogusse muretseda. Eesti teadusraamatukogudes puuduvaid materjale tellitakse peamiselt Põhjamaadest, USAst ning Saksamaalt. EMÜ raamatukogu on maailma põllumajandusraamatukogusid ühendava organisatsiooni AGLINET liige, mille liikmete vahel on kokkuleppe kohaselt RVL teenus tasuta.

Laekunud tellimuste arv meie kogudes leiduvatele trükistele on oluliselt vähenenud: 2013.a – 10; 2012. a – 24; 2011. a – 24; 2010. a – 37 tellimust.

Raamatukogu ruumides on *wifi*- internetiühendus. Teabekeskuses uuendati koopiamasinate printimislahendusi, et nii lugejatel kui ka töötajatel oleks kiirem ja mugavam printida. Lugejatel on võimalus igast raamatukogu arvutist printida ja tellitud või paljundatud materjali otse oma meilile tellida. Ka töötajad saavad oma töökoha arvutist teabekeskusesse dokumente printimiseks saata. Raamatukogu külastajad saavad kasutada spetsiaalselt CAD-lahenduste jaoks hangitud tööjaama individuaaltöö kabinetis. Kõigist lugejaarvutitest-terminalidest on võimalik töid teabekeskuses välja printida nii värviliselt kui must-valgena.

Sellest aastast alates saavad lugejad ise teha koopiaid ja väljatrukke Pilveprinti teenuse kaudu, mida pakub Overall Eesti AS. Selle tarbeks ostsime eelmise aasta detsembris Overallilt ka uue koopiamasina.

Lugemissaali avakogu ei ole küll suur, praegu 3353 laudimeetrit. Avaliku hoidlaruumi pindala tõttu ei ole seda kogu võimalik ka oluliselt suurendada. Avalikuks kasutamiseks on eesti- ja võõrkeelne kirjandus. Avahoidlasse paigaldati juurde uudiskirjanduse riul. Kirjanduse tutvustamiseks vahetati pidevalt uudiskirjanduse riulite väljapanekut ja korraldati teemanäitusi, mis aitas märgatavalt kaasa uemate trükiste märkamisele. Enamkasutatavate trükiste puhul korrigeeriti jätkuvalt laenutähtaegu või anti võimalus Minu ESTERi kaudu laenutähtaega rohkem kordi pikendada. Kinnisesse hoidlasse suunati jätkuvalt ajakirjade vanemaid aastakäike.

Vastavalt instituutide tellimustele viidi läbi koolitusi instituutide õppekavade – nii bakalaureuse-, magistri- kui ka doktoriõppekavade raames. Esmakursuslastele korraldati 6 tundi raamatukoguõppust, milles osales 132 üliõpilast. Võib väita, et kasutajate teadlikkus e-ressursside võimalustest ning nende aktiivne kasutamisoskus on tänu koolitustele hakanud tulemusi andma. Siiski ei ole ülikoolis tervikuna raamatukogu

tutvustavat kursust õppeprogrammi veel lülitatud, kuid läbirääkimised ja ettevalmistused sellel teemal käivad. Sellelgi aastal nõustasid ja juhendasid bibliograafid õppeaasta kahe esimese kuu (september, oktoober) jooksul kõiki esmakordselt raamatukokku tulnud küllastajaid, tutvustati nii e-kataloogi ESTER, artiklite andmebaasi ISE kui ka enamkasutatavaid teadusandmebaase. Lugejate ruumides ja teabekeskuses liiguvad valvebibliograafid.

Ka erialainfo otsingut õpetati vastavalt soovidele. Raamatukogus korraldatud ürituste ajal tutvustati samuti soovijaile raamatukogu ruume ja -teenuseid, e-kataloogi ESTER ja e-andmebaase.

5. ARENDUS JA KOOSTÖÖ

2013. aastal oli raamatukogu tegevuse huviorbiidis digitaalkogude ja e-teenuste arendamine ning ülikooli vajaduste kindlaks tegemine. Strateegiliselt oluline on e-raamatukogu arendamine.

Koostöös õppeosakonnaga jätkati tööd plagiaadivastusprogrammi kasutuselevõtu ettevalmistamisel. Kinnitati nõuded üliõpilastööde failidele ja nende saatmise põhimõtetele, töötati välja digiarhiivi DSpace alajaotused ja sellesse sisestamise kord. Selleks täiustasime raamatukogu kodulehel lõputööde saatmise vormi.

2009. aastal hakati raamatukogus kasutama repositooriumi DSpace, kuid siiani me ei ole suutnud selle arendustega rahuldavalt edasi minna. DSpace keskkond tuleks muuta kasutajasõbralikumaks ning visuaalselt atraktiivsemaks. Vaja oleks laiendada selle kasutusala digiteeritud materjalide ja raamatukogu dokumentatsiooni hoidlana. Raamatukogul endal puudub selleks kompetents. Arendustega on nõus tegelema AS Piksel, kes aitas raamatukogu ka kodulehe uue variandi ettevalmistamisel. Oktoobrikuuks tegigi koduleht läbi põhjaliku uuenduse. Kodulehel on uus kujundus, info on kergemini leitav ja kõige olulisem on avalehele välja toodud. Uue võimalusena on kodulehel tööruumide veebipõhine broneerimine. Broneerimiseks tuleb igal Maaülikooli töötajal või õppijal sisse logida oma paroolidega. Kõik teised peavad broneeringu tegemiseks pöörduma raamatukogutöötaja poole telefoni või meili teel või ise kohale tulema.

Lugejate sotsiaalse sidususe suurendamiseks oleme aina rohkem kasutanud Facebooki suhtluskeskkonna võimalusi, postitades sinna uudiseid. Info levitamiseks oleme kasutanud ka ülikooli töötajate, akadeemilise ja üliõpilaste meililistide võimalusi.

Suureks saavutuseks oli 2013. aastal õpiobjekti, e-kursuse „Sissejuhatav kursus: infootsingud ja andmebaaside kasutamine” valmimine. E-kursuse ettevalmistusmeeskonda kuulusid Karin Naruskov, Raili Zuba, Karmen Kalk ja Kersti Laupa. Teiseks märkimisväärseks tööviiduks oli uue kodulehe valmimine. Selle juures töötasid alates ideest ja eskiisidest kuni lõpptestimiseni Jaanus Altoja, Karin Naruskov, Kersti Laupa ja Li Seppet. Nii nendes projektides kui ka kõikides teistes tegemistes kaasati paljusid raamatukogu töötajaid. Raamatukogu koosseis on väike – nii peab enamus töötajaid peale oma põhitöö ka üldistes raamatukogu arendusprojektides kaasa lööma.

Aruandeaastal toimus raamatukogu dokumentide uuendamine: osakondade põhimäärused, raamatukogu kasutuskorra kehtestamine, töötajate tööülesannete täpsustamine.

Lugejate parema teeninduse huvides ostime eelmise aasta detsembri lõpus uue printer-skänner-koopiamasina Canon iRAC-5235i. Sellel masinal saavad lugejad ise sisse logides kopeerida või teha väljatrükke Pilvepindi teenuse kaudu, mida pakub Overall Eesti AS.

Raamatukogus parandati ja laiendati aruandeaastal WiFi leviala (lisati uus WIFI ruuter), uuendati ka Microsoft Windows Professional tarkvara, osteti 3 lauaarvutit ja 2 sülearvutit, uuendati tarkvaralitsentsid ja operatsioonisüsteemide tarkvarakindlustused, vahetati välja 3 turvakaamerat.

Sellel aastal hakkasime ka peahoone rõivistu kohal infokraanidel edastama raamatukogu uudiseid ja tutvustama teenuseid.

2013. a aprillis-mais osales raamatukogu üleülikoolilises riskide hindamise protsessis. Protsess käivitati uue arengukava koostamiseks. Selle käigus analüüsis ka raamatukogu oma olukorda ja riske. Ka raamatukogu hakkab käsikäs ülikooliga uut arengukava ette valmistama.

Teisteski ülikooli tegemistes oli raamatukogu osaline. 2013. aastal toimusid ülikoolis igaaastased arenguseminarid, millest ka raamatukogu esindajad osa võtsid. 10. mail toimus seminar – teemaks *EMÜ 2012/2013 õppeaasta arendusülesannete täitmine ja 2013/2014 õppeaasta arendusülesannete koostamine*. 5.-6. detsembril toimus ülikooli fookusvaldkondade seminar.

23. mail olid tugistruktuuride töötajad rektoril külas.

Raamatukogust on kujunenud arvestatav tugistruktuuriüksus, keda kaasatakse kõikidesse ülikooli arenguprotsessidesse. See aitab raamatukogul ülikooli teaduse ja arenduse suundumusi jälgida ja ülikooli oma põhitegevusega toetada.

Raamatukogu arendamine on rajatud suures osas koostööle. Koostöö Eesti ja välismaa raamatukogude ning erialaorganisatsioonidega realiseerus esmajoonel Haridus- ja Teadusministeeriumi, Kultuuriministeeriumi, ELNET Konsortsiumi ja Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu toimkondade ja töögruppide kaudu. Koostöö sisuks oli avatud juurdepääsu võimaluste tutvustamine Eestis laiemalt, teadusraamatukogude komplekteerimiskava ja finantseerimise põhimõtete väljatöötamine, infosüsteemi ESTER ning ühiste andmebaaside (e-kataloog ESTER, Eesti Märksõnastik (EMS), artiklite andmebaas ISE) ja elektroonilistele teadusajakirjadele juurdepääsu vahendamiseks ühiste kasutuslitsentside ostmine.

Raamatukogu töötajad osalevad Konsortsiumi töörühmades:

Li Seppet – andmebaasi ISE töörühm

Heli Viira – haldurite kogu, kataloogimise ja nimenormandmete töörühm

Liivi Kõiv – nimenormandmete töörühm, liigitamise ja märksõnastamise töörühm

Kersti Laupa – haldurite kogu

Evelin Kübard – teenuste töörühm

Raili Zuba – ühishangete töörühm

Osaleti e-kataloogi ESTER arendustöodes (süsteemi parameetrid, uued ikoonid, liitotsingu kujundus, javaskriptid, mobiilirakendused jm), Millenniumi uute versioonide juurutamises ja e-kataloogi rahulolu-uuringust kokkuvõtete tegemisel. Tehti ettevalmistusi Tallinna ja Tartu süsteemide ühendamiseks.

Traditsioonilisteks koostöövormideks nii Eesti kui välismaa raamatukogude vahel on publikatsioonide vahetus, raamatukogudevaheline laenus ning informatsiooniline koostöö.

EMÜ raamatukogu on AGLINETi (Agricultural Libraries Network) liige alates 1992. a. AGLINET kui koostööl põhinev raamatukogude võrk loodi 1971. a. IAALDi (Rahvusvahelise Põllumajandusspetsialistide Assotsiatsioon) raames ja tänase seisuga on selles 49 liiget.. Regulaarne koostöö on toimunud 1995. a. alates. EMÜ raamatukogul on koostööpartneriteks põllumajandusraamatukogud USA-st, Hollandist, Saksamaalt, Kanadast ja Skandinaaviamaadest. Tänu AGLINETi liikmelisusele on EMÜ raamatukogul RVL-teenus tunduvalt odavam.

Jätкус koostööprojekt FAO (Food and Agriculture Organization of the United Nations) AGRIS/CARIS keskusega. Raamatukogu saab ja säilitab põllumajandusalaseid FAO trükiseid.

6. TÖÖTAJAD JA ÜHISETTEVÕTMISED

2013.a lõpul oli raamatukogus 21 töötajat (17,5 ametikohta), sh raamatukogunduspersonal 18 (16,75 ametikohta) ja infotehnoloog (0,75).

Raamatukogunduspersonali haridustase:

- ülikooliharidus 13, sh raamatukogunduslik 4
- rakenduskõrgharidus 2, sh raamatukogunduslik 2
- keskkharidus 6, sh raamatukogunduslik 2.

2013. aastal jätkus pidevalt osakondade töö analüüs: püüti tihendada osakondade tööd ja jagada osakondadeüleseid ülesandeid. Raamatukogu koosseis on sellise suurusega, et väga täpse tööjaotuse ja õige logistika korral on tagatud raamatukogu teenuste kvaliteetne täitmine. Töötajad jagunevad osakondadesse: komplekteerimise- ja kataloogimise osakond, bibliograafiaosakond ja lugejateenindusosakond. Peale selle on veel IT spetsialist, kelle ülesandeks on nii arvutite- kui kogu muu tehnikaalane valdkond ning välissuhete spetsialist, kelle töövaldkonda kuulub e-andmebaasid, RVL ja suhtlemine/kirjavahetus välismaaga. Kõigil töötajatel on peale oma põhitöö veel teisi ülesandeid: ELNET Konsortsiumi töögrupid, osavõtt ülikooli ja raamatukogu arendusülesannete koostamisest, näituste koostamine, valmisolek teiste osakondade tööülesannete täitmiseks. Kõige rohkem planeerimist vajab lugejateeninduse käigushoidmine töötajate puudumise korral. Kvaliteetse lugejateeninduse tagamiseks tuleb väga kiiresti reageerida ja asendajad leida.

Infovahetus raamatukogu ja ülikooli akadeemiliste üksuste vahel on järjest paranenud tänu sellele, et üks töötaja tegeleb ülikooli raamatuvara arvelevõtmise ja e-kataloogi sisestamisega, samuti infovahetusega.

Aina rohkem on raamatukogul selliseid ülesandeid, millega varem pole kokku puutunud. Nii tuleb töötajatel üha rohkem tegutseda arendusvaldkondades. Selleks rakendatakse projektipõhist meeskonnatööd.

Raamatukogu kui institutsiooni arengule aitab kaasa töötajate magistri-, doktori- ja täiendõppe soodustamine. Kaks töötajat (Karin Naruskov ja Karmen Kalk) lõpetasid Tartu Ülikooli Haridusteaduskonna magistrantuuri ja jätkavad doktorantuuris.

2013. aastal oli raamatukogu töötajatel koolitusi:

- Dokumendihaldussüsteemi (DHS) 2 koolitust – Tiina Tohvre
- Täiendõppe kursus „Tõhus tagasiside õppejõu töös” – Raili Zuba, Karin Naruskov
- Arvutikoolitus (MS Excel edasijõudnutele) – Kersti Laupa, Heli Viira, Riina Napseppa, Merle Keedus, Li Seppet, Evelin Kübard, Kristi Sisask, Tiina Tohvre)
- Klienditeeninduse meistrikursus – Piret Laas, Tiina Sarjas
- Koosolekute konstruktiivne juhtimine – Kersti Laupa, Heli Viira
- Kuidas toime tulla stressiga? Positiivne ja negatiivne stress (Kersti Laupa, Karin Naruskov, Li Seppet, Jaanus Altoja)
- Kuidas ühtlustada juhtimisalaseid põhimõtteid ja teadmisi EMÜ-s (Tiina Tohvre)

Raamatukogus toimus ka 2 sisekoolitust: andmebaaside ja DSpace kasutamise ning arvutitarkvara rakenduskoolitus.

Lisaks koolitustele võtsid raamatukogu töötajad osa teadusraamatukogude talveseminarist (2 inimest), ELNETI haldurite kogu suveseminarist (2 inimest) ja teadusraamatukogude suveseminarist (2 inimest) ning TÜ Raamatukogu poolt korraldatud LIBERI 41. aastakonverentsist (2 töötajat) ja Open Accessi nädalast (4 töötajat).

20.-21. mail võtsid Evelin Kübard ja Tiina Tohvre osa raamatukoguhoidjate X kongressist „Vali raamatukogu!”

22. oktoobril toimus raamatukogukuu raames ERÜ teadusraamatukogude päev. Tiina Tohvrelt oli seal pechakucha esitlus EMÜ raamatukogust „Jalgadega maa peal, peadpidi pilvedes”.

2013. aasta sügisel läbisid 6 raamatukogu töötajat tervisekontrolli. Sel aastal lahkus töölt Elen Suvi, lapsehoolduspuhkuselt tuli tagasi Merle Mittri. Aasta lõpul lahkus töölt ka infotehnoloog Jaanus Altoja, tema asemele tuli Siim Reinsalu.

Raamatukogu suhteliselt väikese koosseisu tõttu tegelevad töötajad lisaks oma põhitööle veel väga paljude ülesannetega. Enamus töötajaid on valmis nii laenutus- kui teabeletis lugejaid teenindama, infopäringutele vastama, vajadusel ka printima/paljundama, lugejaid juhendama ja hoidlatest kirjandust otsima. Tööst fondis (korrastamine, ümberpaigutamine, puhastamine) ja ruumide kujundamisest võtavad osa kõik töötajad.

Bibliograafiaosakonna eestvõttel toimub näituste korraldamine. Koostatakse nii teemakuu isikunäitusi, foto- ja kunstinäitusi, pannakse välja rändnäitusi. Näituste koostamiseks tuleb sõlmida kokkuleppeid nii instituutide, teadlaste, kultuuri- ja kunstiinimestega, kui ka näituse valdajatega. Iga näituse korraldamisega kaasneb põhjalik bibliograafiline uuring. Näituste korraldamise, kujundamise ja ülesseadmise on seotud teisedki raamatukogu töötajaid.

2013. aastal olid raamatukogu ruumides suuremad näitused:

1. EV 95. sünnipäeva tähistamiseks „Eesti kunstnike tööd”. Selleks töid töötajad oma kodudest maale ja graafikat
2. Toomas Uri fotonäitus „Aafrika helgem pool”
3. EMÜ maastikuarhitektuuri osakonna dotsent Mari Nõmmela maalid
4. Anna Hõbemäe maalid

Raamatukogu ruumides toimusid aruandeaastal mitmed raamatuesitlused, mille korraldamisele kaasa aidati: Enn Ernitsa ja Esta Nahkuri koostatud kõrgkooliõpiku «Koduloomade anatoomia» esitus märtsis ja Urmas Rohti raamatu "90 tähtsamat okaspuud" detsembris. Raamatukogu ruumides toimusid aruandeaastal ka kirjastuste *Allecto* ja *Krisostomus* raamatute näitusmüügid.

Tööelu elavdamiseks ja kollektiivi ühtsustunde kasvatamiseks toimus aasta läbi ka seltskonnaüritusi. Traditsiooniks on kujunenud sünnipäevade ja muude tähtpäevade tähistamine nii raamatukogu puhkenurgas kui väljasõitnud töötajate suvilatesse.

Tööalaselt on muutunud regulaarseks osakonnajuhatajate nõupidamine kui ka igakuised infominutid kõigile töötajatele. See on vajalik info jagamiseks ja arutelude läbiviimiseks vaatamata sellele, et raamatukogu osakonnad on väga lähestikku ja töötajad lävivad tööalaselt üksteisega pidevalt.

12.03.2014

Tiina Tohvre
EMÜ raamatukogu juhataja